

LAPSI-
strategia
2040

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

**SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ**

Lapsistrategia –hankkeen ohjausryhmä OKM/29/040/2018

Pöytäkirja 3/2018, 2.10.2018

Aika: tiistai 2.10.2018 klo 16.00 – 19.00

Paikka: TAMMI, Lönnrotinkatu 18, 00120 Helsinki

Osallistujat:

Jäsenet

Suvi-Anne Siimes, toimitusjohtaja, pj (-)
Anita Lehikoinen, kansliapäällikkö, vpj (-)
Päivi Sillanaukee, kansliapäällikkö, vpj (-)
Aula Maria-Kaisa, valtiotieteen lisensiaatti (x)
Anttila Tapio, asiamies (x)
Askola Irja, piispa emerita (x)
Heikkilä Marianne, projektipäällikkö (x)
Heinonen Olli-Pekka, pääjohtaja (-)
Hetemäki Martti, valtiosihteeri (x)
Hintikka Marja, toimittaja (x)
Iivonen Esa, johtava asiantuntija (x)
Itkonen Juha, kirjailija (-)
Junttila Niina, apulaisprofessori (x)
Karila Kirsti, professori (x)
Koski Maija, päätoimittaja (x)
Kouvonen Petra, asiamies (x)
Kurttila Tuomas, lapsiasiaivaltuutettu (x)
Kärkkäinen Olli, pääekonomisti (x)
Laakso Marja-Leena, professori (x)
Lahtinen Jarkko, kehittämisspäällikkö (x)
Luukkainen Olli, puheenjohtaja (x)
Pennanen Pirjo, johtava lääkäri (x)
Rimpelä Markku, strategiajohtaja (x)
Rotkirch Anna, johtaja (x)
Santamäki-Vuori Tuire, johtaja (x)
Tiuraniemi Saara, kustantaja (-)
Ylikännö Minna, johtava tutkija (x)
Väljärvi Jouni, professori (-)
Westlund Onni, kokemusasiantuntija (x)

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SOSIAALI-JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Asiantuntijasihteeristö	Viveca Arrhenius, sosiaalineuvos, STM (x) Maire Kolimaa, neuvotteleva virkamies, STM (x) Anne Onnela, opetusneuvos, OKM (-) Aija Rinkinen, opetusneuvos, OKM (x)
Viestintä ja muut	Kari Ilmonen, johtaja, STM (x) Sanna Leinonen, viestintäasiantuntija, STM (-) Heidi Mäenpää, viestintäasiantuntija, OKM (x) Hanna Huhtasaari, korkeakouluharjoittelija, OKM (x) Marjo Merivirta-Helle, viestintäjohtaja, OKM (-) Taneli Heikka, raportoija, Taneli Heikka Consulting (x) Kati Kauppila, sihteeri, OKM (x)

1. Kokouksen avaus, Liite 1

Marianne Heikkilä, projektipäällikkö sijaisti Suvi-Anne Siimestä.

Marianne avasi kokouksen klo 16.02.

2. Perheystävällisyys trendinä, Liite 2

Minna Koskelo, Family Matters Oy

3. Lasten kirjallisuus ja lastenkulttuurin tila

Outi Mäkinen, Tammi sijaisti Saara Tiuraniemeä.

Miten kustantamo voi olla mukana luomassa yhteiskunnasta lapsiystävällisempää? Kirjallisuus on lapsiystävällisyyden ja perheiden keskellä. Tammi tunnetaan lastenkirjallisuudesta ja se täyttää 75 vuotta tänä vuonna.

Tammi on mukana monenlaisissa hankkeissa lastenkirjallisuudessa. Saara Tiuraniemi toimii aktiivisesti niiden parissa ja avaa keskusteluja. Tammessa ei vain puhuta, mitä voidaan

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SOSIAALI-JA
TERVEYSMINISTERIÖ

tehdä, vaan vaikutetaan kentällä. Jokaisella lapsella on yhtäläinen oikeus oppia ja saada tietoa. Tammi tekee jatkuvaa vuoropuhelua koulujen ja kasvattajien kanssa. Saaran ryhmässä lapsi ja perheystävällisyys toimivat peruseriaatteina. Tammi järjestää itse tilaisuuden, jos sopivaa tilaisuutta ei ole. Tammella on myös yhteistyötä Helmet-kirjastojen ja valtakunnallisen kirjastoverkoston kanssa. Lasten dekkarifestivaali järjestetään koko perheen tapahtumana, aikuisille on rinnakkaistapahtuma.

Katsotaan eteenpäin, mihin lapset ja kirjallisuus ovat menossa. Lastenkirjallisuuden tila ja – kulttuuri voivat hyvin. Lukutaitofoorumista on jätetty loppuraportti, jossa Saara on ollut mukana. Lukutaitofoorumista on myös käynnistetty lukuliike. Pyrkimyksenä on saada lastenkirjallisuus kaunokirjallisuuden rinnalle. Lukukuume on mukana lukutaidon edistämisessä. Hanasaassa järjestettiin pari viikkoa sitten seminaari Suomen ja Ruotsin lasten kirjallisuuden toimijoiden eroista ja yhtäläisyyksistä, jossa keskusteltiin mitä voidaan tehdä lukutaidon edistämiseksi? On monia hankkeita lasten lukemisen ja lukutaidon edistämiseksi. Paljon puhetta löytyy, mutta käytännön toimia pitäisi myös olla enemmän.

4. Ryhmätyöskentelyä + purku (Ohjausryhmän 29.8 esille nostamien Lapsifoorumin neljän teeman syventäminen loppuraporttia varten), Liite 3

Neljää teemaa työstettiin muutaman henkilön ryhmissä. Ryhmätyöskentelyn tuotoksia hyödynnetään tutkijaryhmän työskentelyssä ja hankkeen loppuraportissa.

Neljä teemaa olivat:

- a) Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi
- b) Perheen ja vanhemmuuden oikea-aikainen tuki
- c) Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen
- d) Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SOSIAALI-JA
TERVEYSMINISTERIÖ

5. Syntyvyyden lasku, Liite 4

Anna Rotkirch, johtaja

6. Lasten ja nuorten osallisuus, Liite 5

Onni Westlund, kokemusasiantuntija

7. Lapsiperhearki – Mitä odottaa yhteiskunnalta?

Marja Hintikka, toimittaja

Marjalla on 1, 3 ja 5-vuotiaat lapset ja hän elää ruuhkavuosia tällä hetkellä. Hän on ollut viimeiset 6,5-vuotta raskaana tai imettänyt. Lisäksi Marja on tehnyt samaan aikaan paljon töitä ja siirtynyt urallaan eteenpäin. Parisuhde on kuitenkin edelleen hyvinvoiva sekä myös lapset ovat hyvinvoivia. Marjalla on kokemusta koliikkivauvan kanssa elämisestä ja riittämättömyyden tunteesta, kun työt odottavat ja tuntee olevansa väärässä paikassa. Toinen lapsi on erityisherkkä, joka voi saada tunnin kirkumiskohtauksen pukemisen aikana.

Kun herää paljon öisin tulee tunne, ettei selviä tästä kaikesta. Lisäksi tulee aggressioita. Mikä on palvelu, jos tilanne jatkuu eikä saa itse hankalaa tilannetta haltuun? Ei uskalla soittaa neuvolaan, sillä he tekevät lastensuojeluilmoituksen. Ei uskalla mennä lääkärille, koska heiltä saa lääkkeitä. Ei myöskään uskalla kertoa äitiverkostoissa pärjäämisen kulttuurin takia. Mikä on palvelu, johon uskaltaa ottaa yhteyttä? Mitä, jos omien selviytymiskeinojen hyödyntäminen ei ole mahdollista? Mitä yhteiskunta voi tehdä vanhemmuuden mustissa hetkissä ja estää tuhon kierrettä? Esimerkiksi ”kylän vanhin” voisi olla apuna, joka tuntee ja tietää elämäntilanteen ja ymmärtää, että on kaikesta huolimatta ”kunnan ihminen”. ”Kylän vanhin” tarjoaisi neuvoja, mitä kannattaisi tehdä ja keneen ottaa yhteyttä. Miten yhteiskunta voisi tarjota tällaista palvelua? Marjalla on itsellä ollut tukiverkostot apuna, mutta kaikilla ei ole niitä.

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SOSIAALI-JA
TERVEYSMINISTERIÖ

8. Onko tulevaisuuden Suomessa tilaa vauvoille – perheille? Median rooli/arvot?, Liite 6

Maija Koski, päätoimittaja

9. Ohjausryhmän evästys jatkotyöskentelylle

Keskustelua heräsi järjestöjen mahdollisuudesta tarjota ”kylän vanhimman neuvoja”, vanhempien kyvykkyyden tunteesta ja vanhemmuuden standardista, aikapolitiikan tunnistamattomuudesta Suomessa, kotiavun saamisesta ilman lastensuojeluilmoitusta, perheiden ongelmista, kuten eristäytymisestä, yksinäisyydestä, rahapulasta ja huono-osaisuudesta, ja toisaalta taas täydellisyyden tavoittelusta. Lisäksi keskusteltiin siitä, kenen tehtävänä on ratkaista perheiden ongelma. Onko se palvelujärjestelmän, järjestöjen vai muiden sosiaalisten verkostojen tehtävä? Siiloutuminen nähtiin ongelmana ja erilaisten toimijoiden tulisi keskustella nykyistä enemmän keskenään. Alueellisuuden ja eri konteksteissa elävien ihmisten erilaisten ajattelumaailmojen huomioimista pidettiin myös tärkeänä lapsistrategian valmistelutyössä. Lapsistrategiaa tulisi panna toimeen ilmiöperustaisuuden ja systeemisen johtamisen teorioita hyödyntäen. On tärkeää ymmärtää kokonaisuus ja nähdä hallinnonalojen yli. Monet asiat johtuvat väärin asioiden tekemisestä, pitäisi tehdä oikeita asioita väärin ja parantaa niitä. Lapsistrategia-työlle asetettiin kysymys: Tehdäänkö juuri oikeita asioita? Täytyy myös pohtia, mitä lapsistrategian valmistelutyön kokonaisuudessa tavoitellaan? Lapsistrategian kirjaamisessa tulee tarkastella, mikä on mielekästä ja mikä ei.

Keskustelussa jatkotyöskentelystä tuli esille, että ensi kerralla ohjausryhmän kokouksessa täytyy keskittyä siihen, että meidän pitää tehdä. Yhdistetään ilmiömaailma ja konkreettiset ehdotukset. Ohjausryhmä ei voi ulkoistaa päätöstä jollekin muulle. Ohjausryhmällä on hyvä vaihe tällä hetkellä päällä, mutta kovia valintoja täytyy tehdä pian.

LAPSI-
strategia
2040

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Seuraava askel lapsistrategian valmistelutyössä on Lapsifoorumi. Paljon tapahtuu myös ohjausryhmien välillä. Esimerkiksi työvaliokunta, tutkijaryhmä ja muut ryhmät työskentelevät ohjausryhmän kokousten välillä. Kiitokset kaikille panoksesta!

Kokous päätettiin klo 19.37.